

ЮВІЛЯРИ

ВОЛОДИМИРУ ВОЛОДИМИРОВИЧУ ЛИХОЧВОРУ – 60

Лихочвор Володимир Володимирович народився 30 липня 1953 року в селі Бокійма Демидівського (тепер Млинівський) району Рівненської області.

У 1960 році пішов до першого класу Бокіймівської середньої школи, яку закінчив у 1970 році. Одразу ж після закінчення десятого класу вступив до Львівського сільськогосподарського інституту на агрономічний факультет, в якому навчався впродовж з 1970–1975 років.

Починаючи з другого курсу займався науковою роботою на кафедрі рослинництва і луківництва під керівництвом доцента Когута Петра Михайловича, що дало змогу набути навичок дослідної справи уже в студентські роки. Тему студентської наукової та дипломної робіт – «Вплив рядкового внесення нітроамфоски на врожай та якість зерна озимої пшениці» – пізніше продовжив під час виконання досліджень для кандидатської та докторської дисертацій.

Диплом вченого агронома отримав 19 квітня 1975 року. Після закінчення навчання впродовж трьох місяців 1975 року отримував практичну військову підготовку на полігоні в м. Овручі Житомирської області. Результатом навчання на військовій кафедрі стало присвоєння ювіляру восени 1975 р. звання лейтенанта.

Трудову діяльність розпочав 5 серпня 1975 року в колгоспі ім. Я. Галана (с. Полтва) Бузького району Львівської області на посаді головного агронома.

Взимку 1977 року переїхав працювати в Рівненську область.

Сім місяців (з лютого до вересня 1977 року) працював на посаді молодшого наукового співробітника Рівненської обласної державної сільськогосподарської станції. Це була договірна тематика дослідної станції з колгоспом «Зоря» Млинівського району Рівненської області, завданням якої було провести залуження культурного зрошуваного пасовища на площі 400 га.

З вересня 1977 року був переведений на посаду головного агронома колгоспу «Зоря», на якій пропрацював три роки.

Необхідно зазначити, що вже в 1977 році на полях господарства працювали (не знаючи ще термінології, яка з'явиться лише у 1982 році) за інтенсивною технологією. Під зернові вносили достатньо (як на той час) мінеральних добрив ($N_{60-90}P_{40-60}K_{40-60}$), застосовували гербіциди, можливо, вперше в регіоні посіви пшениці обприскували ретардантом тур для захисту від вилягання. Урожайність зернових у господарстві становила понад 40 ц/га, цукрового буряку – 450–500 ц/га. На той час це була дуже висока врожайність!!!

У 1980–1982 рр. В. Лихочвор служив в армії, маючи звання старшого лейтенанта, займав посаду заступника командира роти. Службу проходив на півночі Тюменської області.

З 15 жовтня 1982 року до 1 лютого 1983 року працював старшим інженером госпдоговірної теми кафедри загального землеробства Львівського сільськогосподарського інституту, а з 1 лютого 1983 року до 20 листопада 1986 року – на посаді завідувача дослідного поля.

Через рік після повернення в інститут, 25 грудня 1983 року, склавши вступні іспити, був зарахований до аспірантури на заочну форму навчання на кафедру рослинництва до відомого науковця, професора Кияка Григорія Степановича.

Двадцятого листопада 1986 року за конкурсом пройшов на посаду асистента кафедри рослинництва та луківництва. У 1987 та в 1991 рр. пройшов курси підвищення кваліфікації при Московській сільськогосподарській академії ім. Тимирязєва впродовж трьох місяців.

Кандидатську дисертацію захистив у Херсоні 16 лютого 1989 року. Тематика роботи була спрямована на розробку основ інтенсивної технології вирощування озимої пшениці. Остаточний варіант назви дисертації такий: *«Урожайність та якість зерна сортів озимої пшениці залежно від строку сівби, норм висіву та добрив при інтенсивній технології вирощування в умовах західного Лісостепу України»*. Шифр спеціальності 06.01.09 – рослинництво. Експериментальний матеріал збирався з двох польових трифакторних дослідів. Уточнення норми добрив, строків сівби і норм висіву для нових на той час високопродуктивних сортів озимої пшениці дало змогу розробити й реалізувати на виробництві технологію, що забезпечувала одержання 60–70 ц/га зерна високої якості. ***Це, без сумніву, був вагомий технологічний прорив.***

Підтвердили правильність дослідних даних виробничі випробування на полях агрофірми «Підлісне» Жовківського району Львівської області: урожайність озимої пшениці Миронівська 808 у 1988 році сягала рівня 96,7 ц/га.

Уже в той час було доведено виробництву, що норма висіву у 2,0 млн схожих насінин на 1 га (90–100 кг/га) майже не поступається за врожайністю варіантам із великими нормами висіву (250–300 кг/га) за умови відповідного догляду за посівами. Витрати високоякісного насіння озимої пшениці зменшувалися у 2–2,5 раза.

Тривалі польові дослідження з озимою пшеницею стали невід’ємною складовою наукової діяльності В.В. Лихочвора. Це давало змогу впевнено почуватися під час читання лекцій для агрономів і керівників господарств, проведення семінарів, під час авторського супроводу впровадження розроблених технологій у виробництво.

Двадцять сьомого травня 1993 року переведений на посаду доцента. У листопаді 1993 року була затверджена тема докторської дисертації, яка знову ж таки передбачала продовження роботи з основною зерновою культурою в Україні – озимою пшеницею. Остаточна тема докторської дисертації мала назву: *«Агробіологічні основи формування врожаю озимої пшениці в умовах західного Лісостепу України»*.

Дослідження базувалися на серії дослідів (17 польових одно-дво- та трифакторних) для збору нового експериментального матеріалу. Узагальнено дані з уже проведених раніше досліджень. Про обсяги виконаної роботи свідчать такі цифри. Тривалість досліджень із розробки системи удобрення озимої пшениці становить 17 років, встановлення оптимальної норми висіву – 15 років, строків сівби – 8 років, виявлення кращих способів сівби – 9 років, площі живлення рослин – 6 років, питання обробітку ґрунту – 6 років, оцінка попередників – 4 роки тощо.

Частково продовжувалася дослідна робота за іншою тематикою, удосконалювалися технології вирощування інших культур, аналізувалися результати вітчизняних і зарубіжних досліджень. Цей матеріал був необхідний для підготовки навчального посібника *«Рослинництво»* та видання серії *«Бібліотека агронома від компанії Райз»*. Ці видання є унікальними в Україні.

Поряд із науковою В.В. Лихочвор виконував значну адміністративну роботу. Упродовж 1993–1996 рр. працював заступником декана з науково-дослідної роботи. З 27 квітня 1996 року до 15 березня 2001 року – за сумісництвом заступником декана агрономічного факультету з навчально-методичної роботи.

З 15 березня 2001 року перейшов, знову ж таки за сумісництвом, на посаду директора Новаційного центру (Дорадча служба), на якій працював до осені 2011 року.

У 2000 році була завершена робота над докторською дисертацією на тему *«Агробіологічні основи формування врожаю озимої пшениці в умовах західного Лісостепу України»* за спеціальністю 06.01.09 – рослинництво.

Від спецради Інституту землеробства УААН дисертацію читала професор Федорова Наталія Андріанівна, яка позитивно оцінила її, надала консультативну допомогу на етапі підготовки до захисту. Вона стала офіційним консультантом докторської дисертації.

Робота була захищена на засіданні спеціалізованої вченої ради при Інституті землеробства УААН (Київ – Чабани) 28 квітня 2004 року.

Офіційними опонентами виступили відомі вчені в галузі рослинництва: професори Петриченко Василь Флорович (директор Інституту кормів УААН, Вінниця, тепер президент НААНУ), Зінченко Олександр Іванович (завідувач кафедри рослинництва Уманського ДАУ), Бобро Михайло Архипович (завідувач кафедри рослинництва Харківського НАУ). Їх глибокий аналіз роботи, зауваження,

виважена, об'єктивна оцінка якості дисертації, принципова й вимоглива позиція у період перед захистом і під час нього дали змогу успішно пройти процедуру захисту докторської дисертації

Зауважимо, що за всю сучасну історію кафедри рослинництва і луківництва це була друга докторська дисертація (після праці Г.С. Кияка), але вона надихнула молодших колег ювіляра, кандидатів сільськогосподарських наук Р.М. Панасюк і І.М. Бучинського піти слідом за своїм учителем. У 2013 році молоді науковці затвердили теми докторських дисертацій і розпочали експериментальні дослідження.

Із 1 грудня 2004 р. до 20 квітня 2006 р. Володимир Володимирович виконував обов'язки професора кафедри. Звання професора йому присвоєно рішенням атестаційної колегії Міністерства освіти і науки України від 20 квітня 2006 року.

Багато нового професор В.В. Лихочвор почерпнув під час стажування у Варшавському аграрному університеті (2003 р.), Познанському аграрному університеті (2006 р.), Вармінсько-Мазурському аграрному університеті (м. Ольштин, 2008 р.), зі співпраці з фірмами "Райз", "Галнафтохім", "Габен", "Укртехнофос", "БАСФ", "Дюпон", "Август", "Монсанто", "Доу Агро Сайенс" та ін.

Упродовж 2008–2011 років значні зусилля разом із проректором В.С. Нестеровичем, доцентом В.С. Борисюком були спрямовані на виведення на належний технологічний рівень Навчального науково-дослідного центру Львівського НАУ.

Загальний стаж роботи ювіляра на кафедрі становить уже 27 років (з 1986 року донині), а загалом в університеті – 31 рік.

З 1 липня 2008 року (за конкурсом) очолив реорганізовану кафедру технологій у рослинництві. Станом на 2013 рік склад цієї кафедри є дуже сильний. На ній працюють три професори, доктори сільськогосподарських наук – В.В. Лихочвор, І.А. Шувар, В.Г. Влох, п'ять доцентів, кандидатів сільськогосподарських наук – М.І. Бомба, В.С. Борисюк, Б.І. Бінерт, І.Ф. Дудар, О.Ф. Литвин.

Розроблені і впроваджені в навчальний процес нові дисципліни «Біологічне рослинництво», «Лікарські рослини», «Сучасні інтенсивні технології», «Інформаційно-консультаційне забезпечення АПК». Для їх вивчення видані навчальні посібники.

Професор В.В. Лихочвор – відомий учений у галузі рослинництва. Він зробив вагомий внесок у теорію і практику вдосконалення інтенсивних технологій вирощування основних сільськогосподарських культур. Зокрема рекомендовані оптимальні та допустимі попередники, детально вивчено особливості удобрення

цих культур, а саме: норми і строки внесення азотних, фосфорних, калійних добрив, використання у системі живлення магнію та сірки, мікроелементів.

За результатами досліджень розроблені рекомендації щодо підготовки насіння зернових культур, зокрема використання фунгіцидних та інсектицидних протруйників.

Наш ювіляр – автор нових підходів до технології сівби пшениці та ріпаку, а саме: застосування концепції зменшених науково обґрунтованих норм висіву, що підтверджуються показниками елементів структури врожаю. Він розробив і рекомендував виробництву оптимізовані терміни сівби цих культур, що базуються не на календарних строках, а виходячи з наявності вологи у ґрунті; вніс рекомендації щодо осіннього догляду за посівами озимої пшениці та озимого ріпаку. Значним є внесок В.В. Лихочвора у вивченні засобів захисту рослин: гербіцидів, фунгіцидів, інсектицидів, морфорегуляторів. Розроблена ним система фунгіцидного захисту озимої пшениці дає змогу захистити посіви від хвороб упродовж вегетаційного періоду, в тому числі від хвороб колоса, фузаріозу та септоріозу.

Володимир Володимирович Лихочвор – відомий науковець, знаний фахівець високої кваліфікації з технологій у рослинництві. Він щорічно виконує значний обсяг консультаційної роботи: читає лекції на виробництві для менеджерів агрохімічних компаній, агрономів і керівників господарств, фахівців дорадчих служб; постійно виступає на семінарах, навчаннях, Днях поля в багатьох областях України з лекціями з технологій вирощування озимої пшениці, ріпаку, кукурудзи, сої, цукрового буряку, картоплі та систем удобрення польових культур; надає практичну допомогу з авторського супроводу технологій у великих агроформуваннях, консультує фермерів. Його статті з конкретними рекомендаціями для виробництва постійно можна зустріти в періодичних виданнях (журнали «Пропозиція», «Зерно», «Агробізнес сьогодні» тощо).

Професор В.В. Лихочвор є автором майже 430 наукових і навчально-методичних праць, у тому числі 11 навчальних посібників, 7 монографій, 32 книг, довідників, брошур тощо. Значним досягненням є видання бібліотеки агронома, яка охоплює серію з 11 книг загальним накладом понад 40 000 примірників. Ця бібліотека є важливим виданням, книгами користуються фахівці на території всіх областей України. Унікальний навчальний посібник В.В. Лихочвора «Рослинництво» дуже популярний, перевидавався у 2002, 2004, 2006, 2010 роках. У 2013 році буде завершена робота над п'ятим виданням.

З червня 2005 року – член спеціалізованої вченої ради зі захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата або доктора сільськогосподарських наук при Інституті кормів НААНУ та Вінницькому національному аграрному

університеті. Участь у засіданнях спецради збагачує новими знаннями, адже заслуховуються результати дисертаційних досліджень із різних регіонів України.

Ювіляр бере активну участь у підготовці кадрів високої кваліфікації. Зокрема В.В. Лихочвор був офіційним опонентом при захисті трьох докторських і 18 кандидатських дисертацій. З 2005 року під його керівництвом розпочато підготовку аспірантів. Станом на сьогодні закінчили аспірантуру або навчаються в ній 14 аспірантів: І.М. Бучинський, Р.М. Панасюк, О.Ф. Василько, Я.С. Гойсалюк, В.Р. Романишин, О.В. Патрило, Л.Ю. Ткаченко, М.Л. Тирус, О.І. Потопляк, І. Фарміга, О.В. Ровна, С.С. Костючко, В.М. Щербачук, М.Ю. Тележніков. Троє з них уже стали кандидатами сільськогосподарських наук.

З 2007 року – член вченої ради Львівського національного аграрного університету. Голова Державної екзаменаційної комісії у Сумському національному аграрному університеті (2007–2008 рр. та у 2013р.).

Упродовж 2008–2010 років входив до складу експертної ради вищої атестаційної комісії (ВАК). З липня 2012 р. за сумісництвом є головним науковим співробітником відділу координації, випробування та трансферу інновацій Інституту сільського господарства Карпатського регіону НААНУ, а 26 лютого 2013 року обраний член-кореспондентом відділення рослинництва Національної академії аграрних наук України.

**Б.І. Бінерт, М.І. Бомба, В.С. Борисюк,
В.Г. Влох, І.Ф. Дудар, О.Ф. Литвин, І.А. Шувар**